

ارزیابی تطبیقی مولفه های سرمایه اجتماعی در مسکن عمومی شهری (مطالعه موردی مناطق مسکونی بریم و بوارده آبادان)*

Comparative Evaluation of Social Capital Elements in Urban Public Housing (Case Study: Braim and Bawarda Residential Areas in Abadan)

مرتضی ضامنی^۱، سینا رزاقی اصل^۲ (نویسنده مسئول)، الهام پورمهبادیان^۳

تاریخ ارسال:	تاریخ بازنگری:	تاریخ پذیرش:	تاریخ انتشار آنلاین:
۱۳۹۷/۰۵/۱۸	۱۳۹۸/۰۱/۲۰	۱۳۹۸/۱۰/۰۸	۱۳۹۹/۰۴/۳۱

چکیده

امروزه با عنایت به توسعه شهرنشینی و نیاز به اسکان نیروی کار، احداث شهرک های مسکونی پایدار اجتناب ناپذیر است. یکی از ابعاد پایداری، پایداری اجتماعی می باشد و از آنجایی که تحقق پایداری اجتماعی بدون توجه به مولفه های سرمایه اجتماعی مقدور نمی باشد لذا شناخت نمونه های موجود و مقایسه تطبیقی آن ها به منظور تبیین تحقق مولفه های سرمایه اجتماعی از اهمیت بسزایی برخوردار است. این مقاله بر آن است که مولفه های سرمایه اجتماعی در مناطق مسکونی بریم و بوارده آبادان را مورد ارزیابی تطبیقی قرار دهد. در صورت انجام این پژوهش ضمن مقایسه تطبیقی مولفه های سرمایه اجتماعی در این دو محله موفق، موانع دستیابی به پایداری اجتماعی از دریچه تحقق سرمایه اجتماعی مورد بررسی قرار می گیرد تا از این رهگذر، توجه تصمیم گیران را به بازخورد احداث شهرک های مسکونی جدید جلب نماید. روش تحقیق این پژوهش توصیفی تحلیلی و نحوه جمع آوری داده ها کتابخانه ای و میدانی می باشد. نتایج این پژوهش نشان می دهد که در منطقه بریم فقط متغیر احساس تعلق اجتماعی و در منطقه بوارده متغیرهای احساس تعلق اجتماعی و اعتماد نهادی در وضعیت مطلوبی قرار دارند و در سایر متغیرها نظیر مشارکت وضعیت دو منطقه نامطلوب است. همچنین در سه متغیر «اعتماد بین شخصی»، «اعتماد نهادی» و «احساس تعلق اجتماعی» محله بوارده وضعیت بهتری نسبت به منطقه بریم دارد. این نتایج مشخص می کند که منطقه بندی محلات و تفکیک ساکنان براساس رتبه سازمانی می تواند تاثیرات سویی در افزایش تعاملات و مشارکت اجتماعی داشته باشد.

واژه های کلیدی:

سرمایه اجتماعی، مسکن عمومی شهری، منطقه مسکونی بریم و بوارده آبادان.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی، گروه معماری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. m.zameni@std.iaushk.ac.ir
۲. استاد مدعو، گروه معماری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. استادیار گروه شهرسازی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران. s.razzaghi@sru.ac.ir
۳. استادیار، گروه معماری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. e.pourmahabadian@iaushk.ac.ir

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «ارائه راهبردهای طراحی مسکن حداقل اکولوژیک (نمونه مطالعاتی: جزیره مینو)» می باشد که با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد تدوین شده است.

۱- مقدمه

پیدایش انقلاب صنعتی، افزایش سطح زندگی، ابداع اتومبیل و پیشرفت فناوری حمل و نقل، موجب رشد بیش از اندازه شهرها پس از جنگ جهانی شده است و متعاقباً مشکلات زیست محیطی، آلودگی، ترافیک، فقر و ... در شهرها را به دنبال داشته است. از طرفی با رشد سریع جمعیت جهان و تمرکز آن در شهرها مفهوم توسعه پایدار شهری به عنوان مولفه اساسی تاثیر گذار بر چشم انداز بلند مدت جوامع انسانی مطرح گردید (Gharakhlou et al., 2006, 1). در این راستا به منظور توزیع عادلانه خدمات شهری و در اختیار گذاشتن واحدهای مسکونی برای همگان، احداث مجتمع های عمومی و شهرک های مسکونی برای نیروی کار که عموماً از مکان های دیگر جهت کار به شهرهای صنعتی مهاجرت نموده بودند مورد توجه قرار گرفت. این برنامه ها با توجه به محدودیت های زمان و بودجه، کمیت بالایی از واحدهای مسکونی را با قیمت پایین به عنوان سرپناه برای میلیون ها خانوار فراهم می آورند که اغلب منجر به احداث ساختمانهایی با کیفیت پایین، ناپایدار و حتی ناسالم می گشت. از طرف دیگر، استفاده کنندگان نیز عملاً با هزینه های بالای بهره برداری و نگهداری از این ساختمان ها مواجه می شدند به علاوه محدودیت های کاربری زمین نیز اغلب منجر به مکان یابی این مدل از ساخت و سازها در مناطق دورافتاده که در آن، کاربران دسترسی کمی به زیر ساخت های شهری و حتی فرصتهای اجتماعی و اقتصادی شهر دارند، می گشت (Unep, 2013: 16). چنانچه رابرت پاتنام یکی از مهمترین دلایل کاهش مشارکت های مدنی و پیوندهای اجتماعی را در چند دهه اخیر، بر هم خوردن انسجام بافت های شهری و در نتیجه رشد حاشیه نشینی می داند. (Nategh Pour, 2006: 28) در بعضی از شهرها مانند آبادان با تاسیس پالایشگاه به عنوان یک قطب صنعتی جاذب جمعیت در قلب شهر و تغییر شیوه و سبک معیشت مردم از نظام اقتصادی استوار بر کشاورزی و ماهیگیری نیاز به شکل گیری مراکز سکونتی و باهمستان های جدید که جوابگوی نیازهای نیروهای کار مهاجر بود بیشتر احساس گردید اما استقرار این مراکز سکونتی و مناطق مسکونی عمومی به گونه ای بود که برخلاف نمونه های یاد شده به منظور نزدیکی به محل کار و امکان استفاده از اراضی خالی شهری به جای استقرار در حاشیه شهر حول مرکزیت پالایشگاه شکل گرفت. این مناطق مسکونی با هدف اسکان نیروی کار و با توجه به ساختار ملیتی، قومی و رتبه شغلی اجتماعی طرح ریزی شد. در این میان منطقه مسکونی بریم و بوارده با بالاترین کیفیت

ساخت و برخورداری از مناسب ترین خدمات شهری و فضای سبز مطلوب به منظور اسکان نیروهای کار مهاجر انگلیسی و کارمندان تراز بالا شرکت نفت احداث گردید (هم اکنون نیز تا حدی این نظام طبقاتی ادامه دارد) تا ضمن اسکان نیروها به مکان مطلوبی جهت گذران اوقات فراغت و بهره برداری توامان از امکانات آموزشی، درمانی، ورزشی و ... نیز مبدل گردد. به نظر می رسد که ساختار کالبدی مطلوب در یک شهرک مسکونی عمومی به تنهایی و بدون توجه به لایه های اجتماعی و ایجاد شبکه های مشارکتی نمی تواند منجر به تحقق اهداف پایداری اجتماعی گردد. این مقاله با مقایسه تطبیقی تحقق مولفه های سرمایه اجتماعی در دو محله مسکونی ساختارمند بریم و بوارده آبادان سعی دارد به این پرسش پاسخ دهد که محله بریم و بوارده آبادان از حیث تحقق مولفه های سرمایه اجتماعی چه شباهت ها و تفاوت هایی دارند؟

۲- روش تحقیق

تحقیق حاضر پژوهشی توصیفی است و در حوزه مطالعات میدانی "روش پیمایشی" با ابزار گردآوری داده به صورت مشاهده و پرسشنامه می باشد که در قالب مطالعه ای کاربردی به تجزیه و تحلیل داده های مورد بررسی می پردازد. هدف اصلی این مقاله ارزیابی تطبیقی مولفه های سرمایه اجتماعی در دو منطقه مسکونی بریم و بوارده آبادان است بدین منظور دو منطقه مسکونی شاخص بریم و بوارده در آبادان که واجد خصوصیات مورد انتظار در این پژوهش می باشد انتخاب و پرسشنامه ای بین شهروندان و ساکنان این مناطق توزیع گردیده است. برای ارزیابی تطبیقی مولفه های سرمایه اجتماعی در این دو منطقه مسکونی از پرسشنامه ای در قالب یک مقیاس نگرش سنج ۵ گزینه ای به نام لیکرت از طیف بسیار کم تا بسیار زیاد استفاده شده است. برای ارزیابی روایی پرسشنامه از روش روایی محتوایی و قضاوت ۵ تن از اساتید دانشگاهی و برای سنجش پایایی ابزار گردآوری داده ها از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است. با توجه به جمعیت آماری در هر محله (۴۰۰۰ نفر) تعداد نمونه هابراساس فرمول کوکران ۳۵۰ نفر در هر محله بدست آمده است، لذا به منظور شناسایی مولفه ها و معیارهای ذهنی و عینی شهروندان پرسشنامه ای بین ساکنان این محلات بصورت تصادفی ساده توزیع شد که در نهایت منجر به تکمیل ۷۰۰ نسخه پرسشنامه گردید در نهایت داده های بدست آمده از آنها با استفاده از نرم افزار SPSS 24 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که نتایج آن در ادامه آمده است. روش استنباط به این صورت است که

افراد جامعه (Mack Laren, 1996: 184) ویلیامز، پایداری را یک فرایند محلی، آگاهانه، مشارکتی و توازنی می‌داند که در یک محیط اکولوژیکی متوازن اجرا می‌شود بدون آنکه مسائل خود را به مناطق اطراف خود صادر و یا بر دوش نسل‌های آینده بگذارد (Williams et al., 2008: 160) دیدگاه مبتنی بر بعد اجتماعی یا لایه برابری، مساوات و عدالت اجتماعی توسعه پایدار در حوزه اکولوژی اجتماعی و شاخه فرعی آن، اکولوژی شهری مورد بحث قرار می‌گیرد که معتقد است بازیگران اصلی در توسعه، انسان و اجتماعات او هستند (Kohan, 1997: 10). محیطی که تنها متناسب با یک فعالیت طراحی شود به سختی می‌تواند پاسخگوی فعالیتهای دیگر باشد. طراحان بایستی به دنبال طراحی ساختارهایی در محیط باشند که برای کاربری های مختلف مناسب بوده و اجازه تفسیرهای متفاوت و مداخلات موردی را فراهم سازد (Vegan, 2005: 32) احساس تعلق محصول روابط اجتماعی محسوسی است که توسط جامعه درک شده و تاثیرات زیادی می‌تواند بر روی آسیب های اجتماعی به خصوص در شهرها داشته باشد (Bargahi, 2018: 84-85) به همین دلیل تحقیقات درباره پایداری شهری باید بصورت چند بعدی و همه جانبه و با استفاده از نظریه‌ها، روش شناسی و ارزیابی های گوناگون علوم اجتماعی انجام شود (Puge, 2004: 372) اندیشه جدید پایداری مبنی بر آن است که بر پایه تفکر سیستماتیک و نظام یافته همه چیز در پیوند با یکدیگر در نظر گرفته شود (Rahimi, 2001: 140) زیرا مسائل اجتماعی و اکولوژیکی به طور تنگاتنگی با هم در ارتباطند (Bahreini and Maknoun, 2001: 46) می‌تواند با به رسمیت شناختن هر سه ضلع مثلث مسکن هوشمند یعنی زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی به دست آید (Hopkinson, 2008: 1).

۳-۳- مفهوم سرمایه اجتماعی و شاخص های سنجش آن

تمام ویژگی های اجتماعی نهادها و سازمانها از قبیل اعتمادها، هنجارها و شبکه های اجتماعی، سرمایه اجتماعی نامیده می‌شود (Putnam, 1995: 167) در واقع سرمایه اجتماعی زنجیری است که جامعه را به یکدیگر متصل نگه می‌دارد و بدون آن هیچ گونه رشد اقتصادی نخواهد داشت و جامعه بطور وحشتناکی از هم فرو خواهد پاشید (Fukuyama, 2001: 7-21). پاتنام سرمایه اجتماعی را به وجوه گوناگون سازمان اجتماعی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها که می‌توانند با تسهیل اقدامات هماهنگ، کارایی جامعه را بهبود بخشند، تعبیر می‌کند (Putnam, 2002: 582) در همین راستا

می‌بایست حداقل بیش از ۵۰ درصد پاسخگویان معتقد باشد که آن متغیر در محله مورد بررسی به اندازه مطلوب محقق شده است بنابراین چنانچه اکثریت افراد به گزینه های زیاد و بسیار زیاد پاسخ داده شده باشد آن متغیر سرمایه اجتماعی در وضعیت مطلوبی قرار دارد. از آنجایی که طیف گزینه های پرسشنامه رتبه ای (یا کیفی) است به منظور بررسی وضعیت متغیرهای سرمایه اجتماعی از آزمون ویلکاکسون یک نمونه‌ای و از آزمون دو جمله ای برای بررسی مولفه های هر متغیر استفاده می‌شود. آزمون دو جمله ای برای طیف های دو سطحی استفاده می‌شود برای تبدیل طیف لیکرت به طیف دو سطحی به این صورت عمل می‌شود که گزینه های «بسیار کم، کم و متوسط» به عنوان سطح اول و گزینه های «زیاد و بسیار زیاد» به عنوان سطح دوم در نظر گرفته می‌شود. چنانچه بیش از ۵۰ درصد افراد به سطح دوم پاسخ داده باشند نشان می‌دهد وضعیت متغیر سرمایه اجتماعی در محله در شرایط مطلوبی قرار دارد بنابراین فرضیه مورد نظر تایید می‌شود.

۳- چارچوب مبانی نظری

۳-۱- مسکن

مسکن بیش از یک سرپناه صرفا فیزیکی است و کلیه خدمات و تسهیلات عمومی لازم برای بهزیستن انسان را شامل می‌شود و باید حق تصرف نسبتا طولانی و مطمئن برای استفاده کننده آن فراهم باشد (Pour Mohammadi, 2010: 3) در حقیقت هدف و نقش مسکن ایجاد یک واحد اجتماعی فضا می‌باشد (Rappaport, 2013: 82) به همین دلیل می‌توان گفت که مسکن به هر فرم و شکلی که باشد به مثابه پوسته سوم بدن انسان است که زنده است، نفس می‌کشد، ریشه در زمین دارد (Mahmoudi, 2009: 5) ابعاد کالبدی مسکن از دو زاویه قابل بررسی است اول کالبد مسکن به عنوان یک واحد مسکونی، دوم رابطه کالبدی مسکن با محیط مسکونی خود که به نوعی شاخص اجتماعی بوده و نقش و جایگاه مسکن در توسعه شهر مطرح می‌کند (Tawfik, 1990: 1).

۳-۲- مفهوم توسعه پایدار و پایداری اجتماعی

با توجه به گزارش برونتلند و تعریف آن از توسعه پایدار، برخی مشخصات و اهداف کلیدی توسعه پایدار که غالبا در ادبیات موضوع و اسناد بیان می‌شوند عبارتند از برابری بین نسلها، برابری درون نسلها، حفاظت از محیط طبیعی، استفاده حداقل از منابع غیر قابل تجدید، بقای اقتصادی، تنوع، جامعه خود اتکا، رفاه فردی و رفع نیازهای اساسی

سلامتی و توسعه پایدار پرداخته است. این سازمان چهار شاخص عمده برای سرمایه اجتماعی ارائه نمود که عبارتند از مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، شبکه های اجتماعی و تعلق اجتماعی (Ghias Vand, 2009: 21). اعتماد اجتماعی که شامل سه نوع اعتماد بنیادین، اعتماد بین شخصی و اعتماد تعمیم یافته می باشد (Abdolahi and Mosavi, 2007: 201) شبکه روابط اجتماعی که ارتباطات بین افراد درون جامعه را مورد کنکاش قرار میدهد. مشارکت اجتماعی که به دو دسته رسمی و غیررسمی تقسیم می گردد (Azkia and Firoz, 2004: 28) و مشارکت های داوطلبانه در فعالیتهای اجتماعی را مورد تأکید قرار می دهد (Sheikhi and Kazemi, 2007: 6) و احساس تعلق محصول روابط اجتماعی محسوسی است که توسط جامعه درک شده و تأثیرات زیادی میتواند بر روی آسیب های اجتماعی به خصوص در شهرها داشته باشد (Khoshfar et.al, 2013: 84) سرمایه اجتماعی شامل پیوندهای اجتماعی است که یک شبکه را با شبکه های دیگر، سازمان ها و نمایندگان دولت پیوند می دهد (Hwang & Stewart, 2017). پل زدن و پیوند، هر یک دو شکل از سرمایه اجتماعی را نشان می دهد متشکل از سه ویژگی: اعتماد، پیوند متقابل و همکاری (Park et.al, 2012). متغیرهای سرمایه اجتماعی و مولفه های آن در جدول ۱ آورده شده است.

فوکویاما عنصر اساسی سرمایه اجتماعی را هنجارها یا ارزش های غیر رسمی که به ایجاد و افزایش همکاری گروهی کمک می کنند می داند (Fukuyama, 2002: 11, 2005: 170) از نظر فوکویاما، سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و پایین آمدن سطح هزینه های تبادلات را شامل می شود (Fukuyama, 2001: 13) سرمایه اجتماعی مفهوم جدیدی نیست. برخی از مطالعات اولیه یک تعادل از پنج شکل از سرمایه - جسمی، مالی، انسانی، طبیعی، و اجتماعی (Dasgupta & Serageldin, 2001) را به عنوان حد بهینه برای موفقیت توسعه جامعه تجویز کرده اند. سرمایه اجتماعی "روان کننده" برای سایر اشکال سرمایه است اما مانند همه تئوری ها، تئوری سرمایه اجتماعی محدودیت های خود را دارد (Gibson, et.al, 2014; Posner & Stevenson, 2016; Boix, 2016). به نظر می رسد سرمایه اجتماعی یک چارچوب مناسب برای مطالعه تنوع نظرات دینفعان در رابطه با برنامه ریزی استراتژیک در گروه های مختلف اجتماعی است (Dale & Newman, 2008; Maak, 2007; Ooi et al., 2015).

۳-۴- مولفه های سرمایه اجتماعی

سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه با تمرکز بر کشورهای پیشرفته از منظر متفاوتی به سرمایه اجتماعی، در ارتباط با موضوعاتی چون کیفیت زندگی، سرمایه انسانی،

Table 1: Social capital components

Concept	Dimensions	Variables	Components
Social capital	Cognitive	Interpersonal trust	Trust in family members, relatives, neighbors, friends, neighbors and fellow citizens
		Institutional trust	Trust in market traders, taxi and bus drivers, MPs and city councils
		A sense of social belonging	A sense of belonging and responsibility to the health of the city and paying attention to the use of urban services
Structural		Social Relations Network	Feeling of interaction and closeness to the family, friends, colleagues and neighbors
		Formal participation	Participation in social, economic and environmental organizations and official services
		Informal participation	Participation in religious delegations, charities, Saving Account funds, literary and artistic associations, and informal political parties

Source: Dempsey N, Bramley G, Power S, Brown C (2011).

تفکیک مناطق شرکتی از سایر مناطق مسکونی و سکونت براساس مرتبه شغلی از راهکارهای برنامه ریزی شهری در این شهر بوده است. پالایشگاه این شهر بعنوان قطب صنعتی در مرکزیت شهر قرار گرفته است و مناطق مسکونی بصورت پراکنده حول این مرکزیت شکل گرفته اند. در این شهر حتی

۴- معرفی نمونه موردی

شهر آبادان

شهر آبادان شهری مدرن و ساخته شده براساس استانداردهای روز آن زمان بوده است. طراحی این شهر اصولاً براساس ملاحظه مسایل اقتصادی صورت نگرفته است و

طبیعی و همچنین الگوی چهار باغ در شهرسازی از ویژگی های معماری و شهرسازی این منطقه است.

۴-۲- منطقه مسکونی بوارده

منطقه بوارده نیز محل سکونت کارمندان شرکت نفت است و از نظر استانداردهای کالبدی نسبت به منطقه بریم در رده پایین تری قرار دارد. این منطقه مسکونی دارای دو قسمت شمالی و جنوبی است و همانند منطقه بریم دارای ساختار انگلیسی در شهرسازی می باشد. منطقه بوارده دارای شبکه دسترسی منظم است به گونه ای که درب منازل از یک سو به خیابان و از سوی دیگر به کوچه گشوده می شود. بعد از ملی شدن صنعت نفت کارمندان ایرانی در این منطقه ساکن شدند. منطقه ی بوارده هم مانند منطقه بریم منطقه ای با غلبه فضای سبز و تامین مطلوب خدمات عمومی می باشد. مساحت این منطقه بصورت تقریبی ۱۷۰ هکتار و جمعیت تقریبی آن مطابق با گزارش واحد آمار و کامپیوتر پالایشگاه آبادان ۴۰۰۰ نفر می باشد. بهره مندی از ایوان، سایبان و بهارخواب، آفتاب شکن های چوبی، ارتفاع زیاد فضاها، امکان کوران و تهویه طبیعی و استفاده از نقوش کاشیکاری در نمای ساختمان از ویژگی های معماری مساکن این منطقه است

۵- یافته ها و بحث

۵-۱- شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

در جدول زیر آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در قالب شاخص های میانگین، انحراف معیار نمرات محاسبه شده است. شاخص مرکزی میانگین نشان دهنده وضعیت موجود و اهمیت متغیرها از نظر پاسخ دهندگان می باشد. شاخص انحراف معیار، پراکندگی پاسخها را نشان می دهد. در جدول ۲ شاخص های توصیفی برای هر کدام از متغیرهای پژوهش محاسبه شده است.

به تفاوت های مذهبی، ملیتی و نژادی نیز اهمیت داده شده بود به گونه ای که ساکنان هر قوم در محله خاصی ساکن بودند و از امکانات ویژه متناسب با ملیت و مذهب خود برخوردار بودند. در این میان مناطق بریم و بوارده از نظر کیفیت فضایی بیشتر حائز اهمیت بودند. رعایت سلسله مراتب فضایی (باز-نیمه باز- بسته) در پلان، استفاده از اجزای ملموس و آشنای معماری ایرانی نظیر ایوان همچنین بکارگیری مصالح بومی و اقلیمی نظیر آجر در ساختار شهرسازی مدرن که پاسخ گوی مسائل اقلیمی، اقتصادی و اجتماعی باشد از ویژگی های کالبدی مسکن در مناطق بریم و بوارده آبادان به شمار می آید. از جمله خصوصیات منحصر به فرد این مناطق مسکونی ساختار شهرسازی مشابه براساس واحد همسایگی، سرانه بالای فضای سبز و تامین مطلوب خدمات عمومی می باشد که موجب کاهش معضلات اجتماعی، ایجاد هویت در محله و افزایش رفاه عمومی گشته است.

۴-۱- منطقه مسکونی بریم

منطقه بریم دارای ساختار شهرسازی شطرنجی، باغچه ها و بلوارهای سرسبز و میدین کوچک و بزرگ می باشد. این منطقه خود به سه قسمت بریم شمالی و جنوبی و میانی تقسیم می گردد. قسمتی از منطقه بریم جنوبی با دارا بودن واحدهای مسکونی بزرگتر به روسای شرکت نفت نظیر ریاست پالایشگاه اختصاص دارد در گذشته این منطقه محل سکونت کارکنان انگلیسی شرکت نفت بود و امکان سکونت و حتی دسترسی به مناطقی از آن برای دیگر شهروندان میسر نبود. مساحت این منطقه بصورت تقریبی ۱۸۰ هکتار و جمعیت تقریبی آن مطابق با گزارش واحد آمار و کامپیوتر پالایشگاه آبادان ۴۰۰۰ نفر می باشد. بهره مندی از ایوان و سایبان، آفتاب شکن های چوبی، ارتفاع زیاد فضاها، امکان کوران و تهویه

Table 2: Descriptive indicators of research variables

Neighborhood	Variables	Mean	SD
Berim	Interpersonal trust	2.62	1
	Institutional trust	2.45	0.97
	A sense of social belonging	3.2	0.87
	Social Relations Network	2.31	1.15
	Formal participation	2.41	0.89
	Informal participation	2.3	0.78
Bovardeh	Interpersonal trust	3.08	1.02
	Institutional trust	3.17	1
	A sense of social belonging	3.55	0.83
	Social Relations Network	2.37	0.87
	Formal participation	2.34	0.83
	Informal participation	2.18	0.66

پرداخت چرا که اگر متغیرها نرمال باشند، استفاده از آزمون‌های پارامتریک و ناپارامتریک مجاز خواهد بود. اما چنانچه متغیرها نرمال نباشند، تنها استفاده از آزمون‌های ناپارامتریک مجاز خواهد بود آزمونی که جهت بررسی نرمال بودن متغیرها استفاده می‌شود، آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف (KS) می‌باشد. بر اساس این آزمون دو فرض موجود است:
فرض صفر: متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال است.
فرض یک: متغیر مربوطه دارای توزیع نرمال نیست.
نتایج بررسی در جدول ۳ آمده است.

نتایج شاخص‌های توصیفی در جدول فوق نشان می‌دهد که در محله بریم متغیر «احساس تعلق اجتماعی» با میانگین ۳/۲ از سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی میانگین بیشتری داشته است. در محله بوارده نیز متغیر «احساس تعلق اجتماعی» با میانگین ۳/۵ از سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی میانگین بیشتری داشته است.

۵-۲- بررسی نرمال بودن متغیرها (آزمون KS)

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و انتخاب نوع آزمون‌های مربوطه، ابتدا باید به بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرها

Table 3: Results of investigating the normality of sub-scales (KS Test)

Neighborhood	Variables	Kolmogorov-Smirnov	Sig	Status
Beim	Interpersonal trust	0.249	0.000	Abnormal
	Institutional trust	0.37	0.000	Abnormal
	A sense of social belonging	0.184	0.000	Abnormal
	Social Relations Network	0.217	0.000	Abnormal
	Formal participation	0.297	0.000	Abnormal
	Informal participation	0.207	0.000	Abnormal
Bovardeh	Interpersonal trust	0.268	0.000	Abnormal
	Institutional trust	0.289	0.000	Abnormal
	A sense of social belonging	0.178	0.000	Abnormal
	Social Relations Network	0.395	0.000	Abnormal
	Formal participation	0.358	0.000	Abnormal
	Informal participation	0.164	0.000	Abnormal

۵-۳- بررسی وضعیت متغیرهای سرمایه اجتماعی در دو محله
در این بخش با توجه به نرمال نبودن متغیرها و به منظور تحلیل وضعیت هر یک از متغیرهای اصلی سرمایه اجتماعی از آزمون ویلکاکسون یک نمونه ای استفاده می‌شود. نتایج حاصل از آزمون ویلکاکسون یک نمونه ای در جدول ۴ آمده است.

همانگونه که یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد مقدار سطح معناداری زیر مقیاس‌ها کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین فرض صفر پذیرفته نمی‌شود یا به عبارت دیگر توزیع زیر مقیاس‌ها نرمال نمی‌باشد. بنابراین می‌توان برای بررسی فرضیات و رتبه بندی متغیرها از آزمون‌های ناپارامتریک نظیر ویلکاکسون یک نمونه ای، آزمون دو جمله ای و آزمون من ویتنی استفاده کرد.

Table 4: One sample Wilcoxon test results (Berim neighborhood)

Variable	Median	Wicoxon's value	Sig.	Statistical result
Interpersonal trust	2.5	4397	More than 0.05	Equal to or less than average
Institutional trust	2.5	637.5	More than 0.05	Equal to or less than average
A sense of social belonging	3.17	39941.5	0.000	More than average
Social Relations Network	2.5	5550	More than 0.05	Equal to or less than average
Formal participation	2.5	1344	More than 0.05	Equal to or less than average
Informal consultation	2.17	4650	More than 0.05	Equal to or less than average

بیشتر است و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است. وضعیت سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی در محله بریم برابر یا کمتر از حد متوسط است.

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که در محله بریم فقط متغیر «احساس تعلق اجتماعی» در سطح اطمینان ۹۵ درصد در وضعیت مطلوبی قرار دارد (میانگین از حد متوسط ۳

Table 5: One sample Wilcoxon test results (Bovardeh neighborhood)

Variable	Median	Wicoxon's value	Sig.	Statistical result
Interpersonal trust	3	12665	More than 0.05	Equal to or less than average
Institutional trust	3.5	12880	0.02	More than average
A sense of social belonging	3.5	23060	0.000	More than average
Social Relations Network	2.5	4397	More than 0.05	Equal to or less than average
Formal participation	2.5	4397	More than 0.05	Equal to or less than average
Informal consultation	2.17	4650	More than 0.05	Equal to or less than average

معناداری این آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد یعنی نسبت پاسخگویان به گزینه های ۱، ۲ و ۳ در حدود ۵۰ درصد نبوده است بنابراین به ستون نسبت فراوانی توجه می شود اگر بیشتر پاسخگویان به سطح اول پاسخ داده باشند یعنی وضعیت مولفه کم یا متوسط بوده است. اگر بیشتر پاسخگویان به سطح دوم پاسخ داده باشند یعنی وضعیت مولفه زیاد یا خیلی زیاد بوده است. چنانچه سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ باشد یعنی اتفاق نظر خاصی وجود ندارد و نسبت پاسخ ها به سطح اول (گزینه های ۱، ۲، ۳) و سطح دوم (گزینه های ۴ و ۵) تقریباً یکسان است.

یافته های های جدول ۵ نشان می دهد که در محله بوراده متغیرهای «احساس تعلق اجتماعی» و «اعتماد نهادی» در سطح اطمینان ۹۵ درصد در وضعیت مطلوبی قرار دارد (میانگین از حد متوسط ۳ بیشتر است و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است). وضعیت سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی در محله بوراده برابر یا کمتر از حد متوسط است.

۴-۵- بررسی مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بریم
برای تحلیل وضعیت مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بریم از آزمون دو جمله ای استفاده شده است. چنانچه سطح

Table 6: Binominal test (Berim neighborhood)

	Level	Fre.	Fre. ratio	Ratio tested	Sig.	Results	
To what extent is there the trust between family members, friends, co-residents, and locals in the Berim neighborhood?	Options 1,2,3	<= 3	323	0.9	0.5	0.000	The results are significant. 90% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	37	0.1			
	Total		360	1			
To what extent is there the trust in government, economic, social and environmental institutions in the Berim neighborhood?	Options 1,2,3	<= 3	335	0.93	0.5	0.000	The results are significant. 90% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	25	0.07			
	Total		362	1			
To what extent do the residents of Berim neighborhood feel responsible for the health and beauty of the neighborhood?	Options 1,2,3	<= 3	174	0.48	0.5	0.562	The results are not significant. There is no consensus on this component.
	Options 4,5	> 3	186	0.52			
	total		360	1			
To what extent do the residents of Berim neighborhood pay attention to using urban services?	Options 1,2,3	<= 3	199	0.55	0.5	0.051	The results are not significant. There is no consensus on this component.
	Options 4,5	> 3	161	0.45			
	total		360	1			
To what extent do the residents of Berim neighborhood feel belonging about the facilities of their neighborhood?	Options 1,2,3	<= 3	224	0.62	0.5	0.000	The results are significant. 62% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	136	0.38			
	total		360	1			
To what extent is there interaction and feeling between family, friends and colleagues, as well as locals and fellow citizens in the neighborhood of Berim?	Options 1,2,3	<= 3	286	0.79	0.5	0.000	The results are significant. 79% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	74	0.21			
	Total		360	1			

To what extent do the residents of Berim neighborhood participate in social, economic, environmental and service institutions?	Options 1,2,3	<= 3	336	0.93	0.5	0.000	The results are significant. 93% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	24	0.07			
	total		360	1			
To what extent do the residents of the Berim neighborhood participate in religious delegations, charities, and Saving Account funds?	Options 1,2,3	<= 3	336	0.93	0.5	0.000	The results are significant. 93% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	24	0.07			
	total		360	1			
To what extent do the residents of the Berim neighborhood participate in literary and artistic groups and scientific associations	Options 1,2,3	<= 3	335	0.93	0.5	0.000	The results are significant. 93% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	25	0.07			
	total		360	1			
To what extent do the residents of Berim neighborhood participate in political parties?	Options 1,2,3	<= 3	285	0.79	0.5	0.000	The results are significant. 79% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	75	0.21			
	total		360	1			

سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بریم تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر. جهت بررسی این موضوع از آزمون فریدمن استفاده می شود که نتایج حاصل از آن در جدول ۷ آمده است.

نتایج آزمون دو جمله ای نشان می دهد که وضعیت مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بریم برابر یا کمتر از حد متوسط است. در ادامه بررسی می شود که آیا بین رتبه مولفه های

فرض صفر: بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بریم تفاوت معناداری وجود ندارد.
فرض مقابل: بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بریم تفاوت معناداری وجود دارد.

تفاوت معناداری وجود دارد. در جدول ۷ میانگین رتبه های هر مولفه و در نگاره ۱ رتبه بندی مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بریم به ترتیب اولویت آورده شده است.

نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود. بنابراین می توان گفت بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر افراد محله بریم

Table 7: Average rankings of social capital components in the Berim neighborhood

Component row	Component	Average rankings	Friedman value	Sig.
1	To what extent is there trust between family members, friends, co-residents, and locals in the Berim neighborhood?	5.15		
2	To what extent is there trust in government, economic, social and environmental institutions in the Berim neighborhood	5.15		
3	To what extent do the residents of Berim neighborhood feel responsible for the health and beauty of the neighborhood?	7.72		
4	To what extent do the residents of Berim neighborhood pay attention to using urban services?	7.04	526	0.000
5	To what extent do the residents of Berim neighborhood feel belonging about the facilities of their neighborhood?	6.32		
6	To what extent is there interaction and feeling between family, friends and colleagues, as well as locals and fellow citizens in the neighborhood of Berim?	4.698		
7	To what extent do the residents of Berim neighborhood participate in social, economic, environmental and service institutions?	4.9		

8	To what extent do the residents of the Berim neighborhood participate in religious delegations, charities, and Saving Account funds?	4.48
9	To what extent do the residents of the Berim neighborhood participate in literary and artistic groups and scientific associations?	4.86
10	To what extent do the residents of Berim neighborhood participate in political parties?	4.69

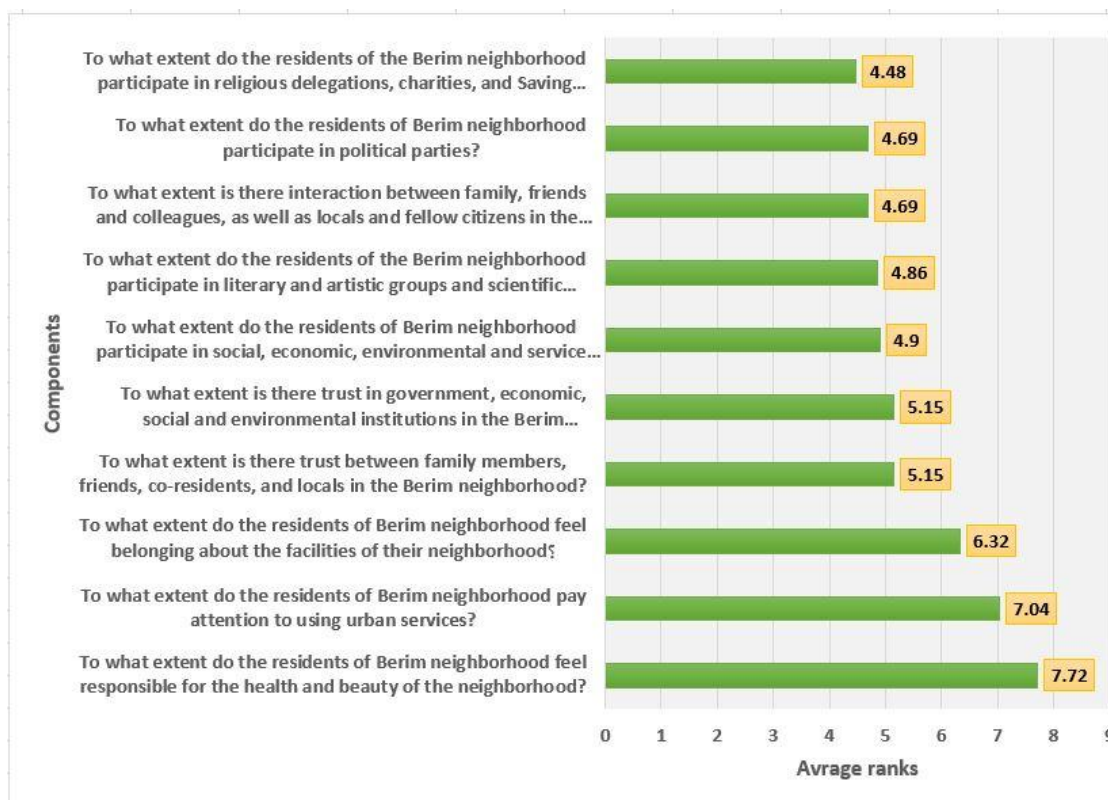

Fig. 1 Ranking of social capital components in the Berim neighborhood

محلّه بوارده از آزمون دو جمله ای استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون دو جمله ای در ادامه آمده است.

۵-۵- بررسی مولفه های سرمایه اجتماعی در محلّه بوارده برای تحلیل وضعیت مولفه های سرمایه اجتماعی در

Table 8: Binominal test (Bovarkeh neighborhood)

	Options	Level	Fre.	Fre. ratio	Ratio tested	Sig.	Results
To what extent is there trust between family members, friends, co-residents, and locals in the Bovarkeh neighborhood?	Options 1,2,3	≤ 3	201	0.57	0.5	0.006	The results are significant. 57% of people believe that the status of this social capital component is low or medium
	Options 4,5	> 3	149	0.43			
	total		350	1			
To what extent is there trust in government, economic, social and environmental institutions in the Bovarkeh neighborhood?	Options 1,2,3	≤ 3	190	0.54	0.5	0.121	The results are not significant. There is no consensus on this component.
	Options 4,5	> 3	160	0.46			
	total		350	1			
To what extent do the residents of Bovarkeh neighborhood feel responsible for the health and beauty of the neighborhood?	Options 1,2,3	≤ 3	171	0.49	0.5	0.708	The results are not significant. There is no consensus on this component.
	Options 4,5	> 3	179	0.51			
	total		350	1			

To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood pay attention to using urban services?	Options 1,2,3	<= 3	151	0.43	0.5	0.012	The results are significant. 57% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	199	0.57			
	total		350	1			
To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood feel belonging about the facilities of their neighborhood?	Options 1,2,3	<= 3	230	0.66	0.5	0.000	The results are significant. 66% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	120	0.34			
	total		350	1			
To what extent is there interaction and feeling between family, friends and colleagues, as well as locals and fellow citizens in the neighborhood of Bovardeh?	Options 1,2,3	<= 3	350	1		0.000	The results are significant. 100% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	-	-			
	total		350	1			
To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood participate in social, economic, environmental and service institutions?	Options 1,2,3	<= 3	350	1		0.000	The results are significant. 100% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	-	-			
	total		350	1			
To what extent do the residents of the Bovardeh neighborhood participate in religious delegations, charities, and Saving Account funds?	Options 1,2,3	<= 3	300	0.86	0.5	0.000	The results are significant. 86% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	50	0.14			
	total		350	1			
To what extent do the residents of the Bovardeh neighborhood participate in literary and artistic groups and scientific associations?	Options 1,2,3	<= 3	350	1		0.000	The results are significant. 100% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	-	-			
	total		350	1			
To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood participate in political parties?	Options 1,2,3	<= 3	350	1		0.000	The results are significant. 100% of people believe that the status of this social capital component is low or medium.
	Options 4,5	> 3	-	-			
	total		350	1			

در ادامه بررسی می‌شود که آیا بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بوارده تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر. جهت بررسی این موضوع از آزمون فریدمن استفاده می‌شود که نتایج حاصل از آن در جدول ۹ آمده است.

نتایج آزمون دو جمله ای نشان می‌دهد که وضعیت اکثر مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بوارده برابر یا کمتر از حد متوسط است. فقط وضعیت متغیر «میزان دقت در استفاده از خدمات شهری» بیشتر از حد متوسط است.

فرض صفر: بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بوارده تفاوت معناداری وجود ندارد.
فرض مقابل: بین رتبه مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر ساکنان محله بوارده تفاوت معناداری وجود دارد.

معناداری وجود دارد. در جدول ۹ میانگین رتبه های هر مولفه و در نگاره ۲ رتبه بندی مولفه های سرمایه اجتماعی در محله بوارده به ترتیب اولویت آورده شده است.

نتایج آزمون فریدمن نشان می‌دهد سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. بنابراین می‌توان گفت بین مولفه های سرمایه اجتماعی از نظر افراد محله بوارده تفاوت

Table 9: Average rankings of social capital components in Bovardeh neighborhood

Component No.	Components	Average rankings	Friedman value	Significance level
1	To what extent is there trust between family members, friends, co-residents, and locals in the Bovardeh neighborhood?	6.25	350	0.000
2	To what extent is there trust in government, economic, social and environmental institutions in the Bovardeh neighborhood?	6.42		
3	To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood feel responsible for the health and beauty of the neighborhood?	7.01		
4	To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood pay attention to using urban services?	8.11		
5	To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood feel belonging about the facilities of their neighborhood?	7.14		
6	To what extent is there interaction and feeling between family, friends and colleagues, as well as locals and fellow citizens in the neighborhood of Bovardeh?	3.99		
7	To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood participate in social, economic, environmental and service institutions?	4.05		
8	To what extent do the residents of the Bovardeh neighborhood participate in religious delegations, charities, and Saving Account funds?	5.01		
9	To what extent do the residents of the Bovardeh neighborhood participate in literary and artistic groups and scientific associations	4.07		
10	To what extent do the residents of Bovardeh neighborhood participate in political parties?	2.95		

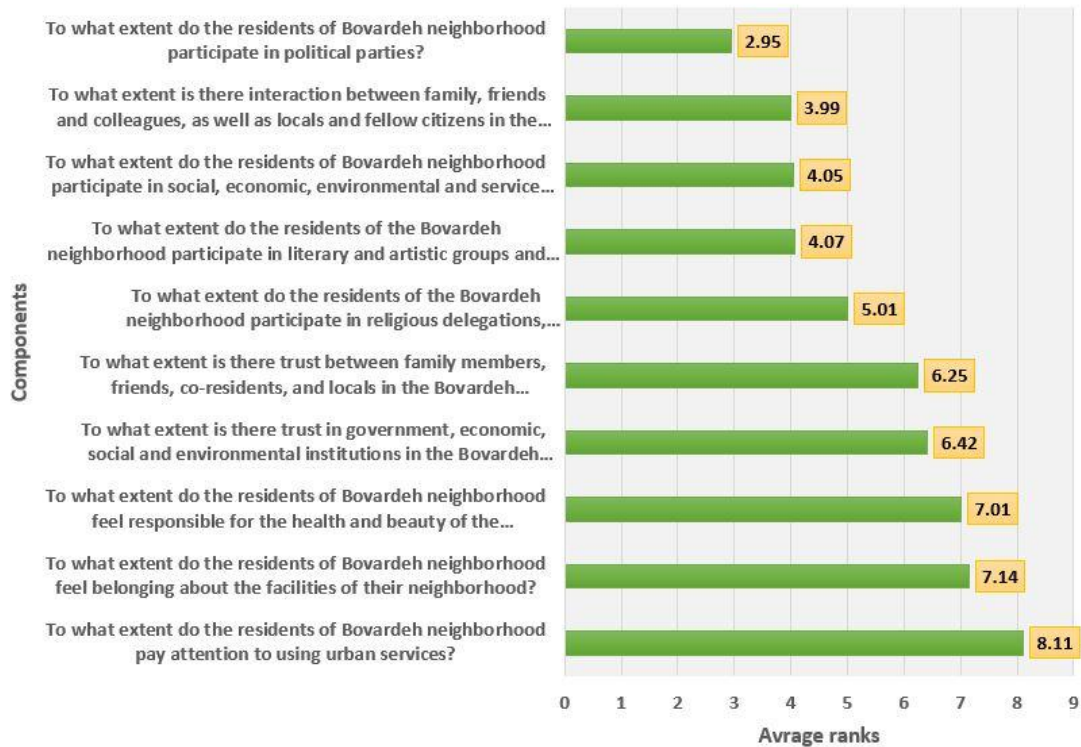

Fig. 2 Ranking of the components of social capital in Bovardeh neighborhood

سنجش اینکه متغیرها در کدام محله وضعیت بهتری دارند از آزمون ناپارامتریک من-ویتنی استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۱۰ آمده است.

۵-۶- مقایسه متغیرهای سرمایه اجتماعی در محله بریم و

بوارده

با توجه به غیر نرمال بودن داده‌ها و برای مقایسه متغیرهای سرمایه اجتماعی در دو محله بریم و بوارده و

Table 10: The results of the U Man-Whitney test regarding the investigation of the variables of social capital in two neighborhoods

Social capital variables	Neighborhood	Mean	U Man-Whitney	Sig.	Result
Interpersonal trust	Berim	2.62	-7.777	0.000	The difference is significant. The average variable in the Bovardeh neighborhood is better than Berim.
	Bovardeh	3.08			
Institutional trust	Berim	2.45	-10.786	0.000	The difference is significant. The average variable in the Bovardeh neighborhood is better than Berim.
	Bovardeh	3.17			
A sense of social belonging	Berim	3.2	-4.251	0.000	The difference is significant. The average variable in the Bovardeh neighborhood is better than Berim.
	Bovardeh	3.55			
Social Relations Network	Berim	2.31	-0.929	0.353	There is no significant differences between the two neighborhoods.
	Bovardeh	2.37			
Formal participation	Berim	2.41	-0.764	0.445	There is no significant differences between the two neighborhoods.
	Bovardeh	2.34			
	Berim	2.3			

خدمات شهری را به نحو موثرتری فراهم می‌آورد از آنجاییکه هر دو منطقه ساختار کالبدی مشابه دارند مولفه احساس تعلق اجتماعی در هر دو محله در وضعیت مطلوبی قرار دارد. همچنین یافته‌های پژوهش بر این موضوع صحت می‌گذارد که در سه متغیر «اعتماد بین شخصی»، «اعتماد نهادی» و «احساس تعلق اجتماعی» محله بوارده وضعیت بهتری نسبت به منطقه بریم دارد و در سایر متغیرها بین دو محله بریم و بوارده تفاوت معناداری وجود ندارد. در منطقه بوارده آبادان به واسطه سکونت کارمندان رتبه پایین تر که دارای سبک زندگی، باورها و اعتقادات و تجارب خانوادگی متفاوت تری نسبت به ساکنان منطقه بریم هستند مولفه‌های اعتماد بین شخصی، اعتماد نهادی و تعلق اجتماعی از وضعیت مطلوب تری نسبت به منطقه بریم برخوردار است. در نگاه ۳ میانگین متغیرهای سرمایه اجتماعی به تفکیک دو محله با یکدیگر مقایسه شده اند.

نتایج آزمون من-ویتنی نشان می‌دهد که در سه متغیر «اعتماد بین شخصی»، «اعتماد نهادی» و «احساس تعلق اجتماعی» بین دو محله تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین محله بوارده در این سه متغیر از سرمایه اجتماعی از میانگین محله بریم بالاتر است. در سایر متغیرها بین دو محله بریم و بوارده تفاوت معناداری وجود ندارد.

۶- نتیجه‌گیری

همانگونه که اشاره شد سرمایه اجتماعی یک ظرفیت اجتماعی به شمار می‌آید که تعاملات میان افراد یک جامعه و نهادهای آن را بهبود و ارتقا می‌بخشد. هر شبکه اجتماعی علاوه بر امکانات مادی به عواملی از قبیل اعتماد، مشارکت و انسجام اجتماعی وابسته است که بدون تحقق این مولفه‌های سرمایه اجتماعی دستیابی به توسعه و پایداری اجتماعی امکان پذیر نخواهد بود. در این پژوهش به ارزیابی تطبیقی مولفه‌های سرمایه اجتماعی در دو منطقه موفق بریم و بوارده آبادان که معضلات کالبدی کمتری دارند پرداخته شده است تا از این رهگذر ضمن مقایسه این مولفه‌ها، شباهت و تفاوت‌های این دو محله در تحقق مولفه‌های سرمایه اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در محله بریم فقط متغیر «احساس تعلق اجتماعی» در وضعیت مطلوبی قرار دارد و وضعیت سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی در محله بریم نامطلوب است. همچنین در محله بوارده متغیرهای «احساس تعلق اجتماعی» و «اعتماد نهادی» در وضعیت مطلوبی قرار دارد و سایر متغیرهای سرمایه اجتماعی در محله بوارده وضعیت نامطلوب است. رویکرد واحد همسایگی و تقسیم محله به هسته‌های قابل اداره و قانون محور امکان استفاده مطلوب از

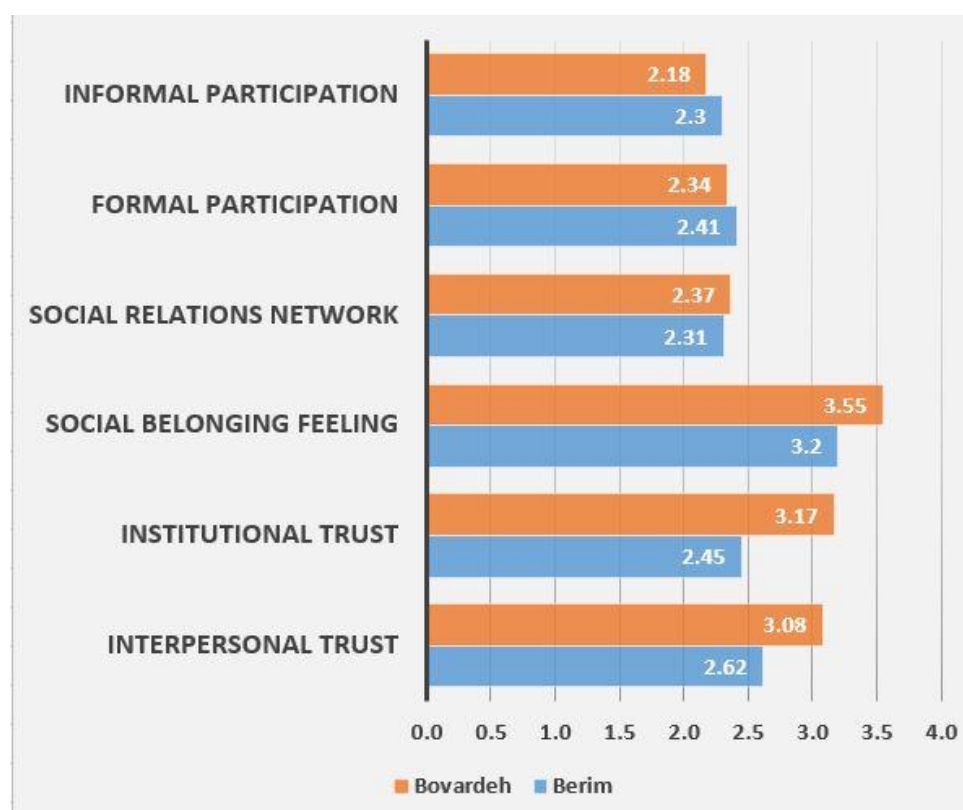

Fig. 3 Comparison chart of social capital variables in two neighborhoods

ارزیابی تطبیقی قرار گیرد و سیاست‌گذاری‌های غلط تخصیص مسکن به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار در عدم حضور فعال ساکنان و عدم مشارکت مدنی شناسایی شود. این پژوهش در حوزه اینکه تفکیک لایه‌های اجتماعی در شهرک‌های مسکونی تا چه میزان بر تحقق مولفه‌های سرمایه اجتماعی موثر است می‌تواند بسط پیدا کند و مورد پژوهش قرار گیرد.

تاکنون پژوهش زیادی در زمینه سرمایه اجتماعی انجام شده است. پژوهش‌های انجام شده در زمینه ارزیابی سرمایه اجتماعی در شهرها و محلات غالباً موید نقصان‌های کالبدی در طراحی شهرک‌های مسکونی و کمبود خدمات عمومی، فضای سبز و عدم تامین مراکز تجمع عمومی می‌باشد و تاکنون مشاهده نشده است که مولفه‌های سرمایه اجتماعی در دو محله با ویژگی‌های کالبدی موفق مورد

References

- Abdolahi, M , Mosavi, M (2007), Social Capital in Iran, Social Welfare Quarterly, No. 25, pp. 195-234.
- Bahreini, S , Maknoun, R (2001), Sustainable Urban Development, From Thought to Action, Journal of Environmental Studies, No. 27, pp. 41.
- Bargahi, R (2018), United Nations Human Settlement Program: Land and Housing Policies in the World (Volume 1), Student Book Publishing Institute.
- Dale A, Newman L (2008). Social capital: A necessary and sufficient condition for sustainable community development? Community Development Journal, Vol. 45, No. 1, pp. 5–21.
- Dasgupta P, Serageldin I (2001). Social capital: A multifaceted perspective, Washington, DC: World Bank Publications.
- Dempsey N, Bramley G, Power S, Brown C (2011). The social dimension of sustainable development: defining urban social sustainability, Sustainable Development, Vol. 19, No. 5, pp. 289-300
- Ezkia, M , Firoz abadi, A (2004), Social capital and its role in productive organizations, Iranian Journal of Sociology, No. 20, pp. 49-72
- Flora CB (2004). Community dynamics and social capital, Agroecosystems Analysis (Agroecosystems), pp. 93-107.
- Fukuyama, F, (2001). Social capital, civil society and development, Third World Quarterly, pp 7- 20
- Gharakhlou , M , Hosseini, H(2006). Indicators of Sustainable Urban Development, Journal of Geography and Regional Development, Issue 8, Spring and Summer 2006, Pages 177 - 157.

فهرست منابع

- Ghias vand, E (2009), The Impact of Social Capital on the Quality of Life of Urban Residents, Consulting Engineer Quarterly, No. 45
- Gibson HJ, Walker M, Thapa B, Kaplanidou K, Geldenhuys S, Coetzee W (2014). Psychic income and social capital among host nation residents: A pre-post analysis of the 2010 FIFA world cup in South Africa, Tourism Management, Vol. 44, pp. 113–122.
- Hopkinson ,CH et.al (2008),Smart Housing and Social Sustainability :Learning from the Residents of Queensland's Research House ,Australian Journal OF Emerging Technologies and Society 3(1):43 ,January
- Jones S (2005). Community-based ecotourism: The significance of social capital, Annals of Tourism Research, Vol. 32, No. 2, pp. 303–324.
- Khoshfar ,GH et.al (2013), Social Capital and Urban Sustainability in Gorgan, Quarterly Journal of Urban Studies, Issue 8, Autumn
- Kohan, G (1997), Indexology in Sustainable Development, Economic Development and National Accounts in the Green Base, Institute of Business Studies and Research, Tehran
- Kwon SW, Adler PS (2014). Social capital: Maturation of a field of research. Academy of Management Review, Vol. 39, No. 4, pp. 412–422.
- Laren, Mc (1996). Sustainability Measurement Indicators, Articles on Sustainable Urban Development, translated by Kianoosh Zakir Haghighi, Center for Urban Planning and Architecture Studies and Research.
- Maak T (2007). Responsible leadership, stakeholder engagement, and the emergence of social capital, Journal of Business Ethics, Vol. 74, No. 4, pp. 329–343.
- Mahmoudi, M. (2009). Housing Development in Harmony with Sustainable Development, printing, publication, Tehran University, Tehran.
- Nategh pour, M , Firoozabadi, A (2006), The formation of social capital and the factors affecting it, Social Sciences Letter, No. 28, pp. 160-190
- Ooi, N., Laing, J., & Mair, J. (2015). Social capital as a heuristic device to explore sociocultural sustainability: A case study of mountain resort tourism in the community of steamboat springs, Colorado, USA. Journal of Sustainable Tourism, 23(3), 417–436.
- Park DB, Lee KW, Choi HS, Yoon Y (2012). Factors influencing social capital in rural tourism communities in South Korea, Tourism Management, Vol. 33, No. 6, pp. 1511–1520.
- Posner D, Boix C (2016). Social Capital: Its origins and effects on governmental performance, British Journal of Political Science, Vol. 28, pp. 686–693.
- Pour Mohammadi, M. (2010). Housing Planning, 7th edition, the Publications, Tehran.
- Puge, C (2004), Sustainable Cities in Developing Countries, translated by Iran Urban Planning and Architecture Research Center
- Putnam, R. (2002), Democracies in Flux The Evolution of Social Capital
- Putnam ,R (1995). Bowling alone: America's declining social capital, Journal of Democracy, Vol. 6, No. 1, pp. 65–78.
- Rahimi, H (2001), The Role of Culture in Sustainable Development, Journal of Political-Economic Information, Volume 15, Number 167-168
- Rapaport ,A (2013). Housing Anthropology, translated by Khosrow Afzalian, Kasra Library Publications.
- Sheikhi, A , Kazemi Moghadam, S (1386), Social Capital and Sustainable Urban Development, Islamic Azad University, Tehran
- Stevenson N (2016). Local festivals, social capital and sustainable destination development: Experiences in east London, Journal of Sustainable Tourism, Vol. 24, No. 7, pp. 990–1006.
- Tawfik, F. (1990). Collection, Topics and Methods of Urban (Housing), First Edition, Center for Architecture and Urban Studies, Department of Housing and Urban Development, Tehran.
- United Nations Environment Programme “UNEP” (2013).Stainable Solutions for Social Housing:Guidelines for Project Developers.Division of Technology , Industry and Economics (DTIE).
- Williams, K., Burton, E., Jnks, M. (2008), Achieving To Sustainable Urban Form, (M. H. Khalil, Trans.), Race Printing, Publishing And Planning Process.
- Wigan ,M et.al (2005),Scottish Household Survey Analytical Topic Report:Accessibility and Transport, Research Findings No.209.

Comparative Evaluation of Social Capital Elements in Urban Public Housing (Case Study: Braim and Bawarda Residential Areas in Abadan)*

Morteza Zameni¹, Sina Razaghi Asl²(Corresponding Author), Elham Pour Mahabadian³

¹Ph.D. Candidate in Architecture, Department of Architecture, shahr-e-kord Branch, Islamic Azad University shahr-e-kord, Iran (m.zameni@std.iaushk.ac.ir)

²Adjunct Professor, Department of Architecture, Shahr-e-Kord Branch, Islamic Azad University, Shahr-e-Kord, Iran. Assistant Professor, School of Architecture and Urban Design, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran (s.razzaghi@sru.ac.ir)

³Assistant Professor, Department of Architecture, shahr-e-kord Branch, Islamic Azad University shahr-e-kord, Iran (e.pourmahabadian@iaushk.ac.ir)

Received
09/08/2018

Revised
09/04/2019

Accepted
29/12/2019

Available Online
21/07/2020

The advent of the Industrial Revolution, the rising standard of living, the invention of automobile, and advanced transportation technology, have led the cities to overgrow in the post-world war era, causing environmental problems, pollution, traffic, poverty, etc. Hence, to fairly distribute urban services and provide others with housing units, the construction of public complexes and residential settlements for the labor force was taken into account, especially for those migrating from other places to industrial cities seeking for a job. Regarding the time and budget constraints, these programs provide a large number of low-cost housing units as shelters for millions of households, often leading to low-quality, unstable, and even unhealthy buildings. In some cities such as Abadan, constructing residential centers and new communities that meet the needs of immigrant workers was quite essential due to the establishment of the refinery which functioned as an industrial hub attracting the population to the heart of the city and changing people's lifestyle. These residential areas were designed to accommodate the workforce according to their nationalities, ethnic characteristics and occupational social class. They were devised to provide an ideal place for people to spend their leisure time and simultaneously enjoy educational, medical, sports, and other facilities.

Social sustainability is an aspect of sustainability, which is unachievable if the elements of social capital are ignored. Therefore, it is essential to recognize and compare the existing examples to determine whether the elements of social capital have been realized. This article seeks to make a comparative evaluation of the elements of social capital in Braim and Bawarda residential areas in Abadan. In addition, a comparative study will be performed on the elements of social capital in these two thriving neighborhoods to further scrutinize the barriers of achieving social sustainability through the realization of social capital. This research is aimed at making the decision-makers aware of the feedback resulted from constructing new residential settlements. Carrying out a comparative study on the realization of the elements of social capital in the two residential neighborhoods of Braim and Bawarda in Abadan, this paper tries to answer the following question: "What are the similarities and differences of Braim and Bawarda neighborhoods in Abadan in terms of realized social capital elements?" This research is a descriptive study and in terms of field studies, it uses a "survey method"

---

* This article is derived from the first author's doctoral thesis entitled "Providing Design Strategies of Minimal Ecological Housing(Case Study: Minoo Island)", supervised by the second author and advised by the third author, at Islamic Azad University (shahr-e-kord Branch)..

based on observations and questionnaires as data collection tools. The data in this research is analyzed in the form of an applied study. The desired physical structure in a public residential settlement seems to be impotent for realizing social sustainability goals regardless of the social stratification and the creation of participatory networks. Social capital is considered as a social capacity that improves and promotes interpersonal interactions in a society and its institutions. In addition to material resources, each social network depends on factors such as trust, participation, and social cohesion, which might hinder social development and sustainability if the elements of social capital are not realized. The findings of this study indicate that only the variable of "sense of social belonging" in Braim neighborhood is considered desirable, while other variables of social capital are not considered desirable. Moreover, the variables of "sense of social belonging" and "institutional trust" are regarded as desirable in Bawarda neighborhood, while other variables of social capital are regarded as undesirable.

Adopting the neighborhood unit approach and dividing each neighborhood into manageable and law-abiding cores will allow for more effective use of urban services. Since both regions have similar physical structures, the "sense of social belonging" is desirable in both neighborhoods. The research findings also acknowledge that Bawarda neighborhood is better off than Braim area in terms of three variables, "interpersonal trust," "institutional trust," and "sense of social belonging," with no significant difference between variables in the two neighborhoods. Since Bawarda residents are lower-ranking employees with different lifestyles, beliefs, and family experiences than Braim residents, the elements of interpersonal trust, institutional trust, and sense of social belonging are more desirable than that of Braim. Multiple researches have been conducted on social capital so far. Research on the assessment of social capital in cities and neighborhoods often confirms the existence of physical defects in the design of residential settlements and the shortage of public services, green space, and lack of public gathering centers. No comparative evaluation has been carried out on the elements of social capital in two neighborhoods with successful physical characteristics. Moreover, wrong housing allocation policies have failed to be identified as one of the factors influencing active presence of residents and reduced civic participation. This research can be expanded to examine the extent to which the separation of social stratification in residential settlements is effective in realizing the elements of social capital.

Key words:

Social Capital, Urban Public Housing, Berim and Bowarde Residential Areas in Abadan.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Journal of Iranian Architecture & Urbanism. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:

ضامنی، مرتضی؛ رزاقی اصل، سینا و پورمه‌آبادیان، الهام (۱۳۹۹). ارزیابی تطبیقی مولفه های سرمایه اجتماعی در مسکن عمومی شهری مطالعه موردی مناطق مسکونی بریم و بواره آبادان، نشریه علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱۱(۱۹)، ۱۱۵-۱۳۰.

DOI: 10.30475/ISAU.2020.143850.1057

URL: http://www.isau.ir/article_110482.html

